

Warszawa, dn. 05.11.2024 r.

Uwagi Komitetu Nauk Pedagogicznych Polskiej Akademii Nauk wobec wybranych propozycji obecnych w projekcie Rozporządzenia Ministra Edukacji w sprawie sposobu podziału łącznej kwoty potrzeb oświatowych między jednostki samorządu terytorialnego w roku 2025

Mając na względzie wartości, które krzewi Komitet Nauk Pedagogicznych podzielam stanowisko Fundacji *Szkoła w Chmurze*, o wprowadzeniu jednolitego modelu finansowania uczniów realizujących obowiązek szkolny w formie edukacji domowej, co stanowiłoby realizację konstytucyjnej zasady równości i zagwarantowałoby równy dostęp do środków oświatowych.

Ponadto Komitet Nauk Pedagogicznych i Jego Sekcja Pedagogiki Specjalnej widzimy konieczność udzielania dzieciom/uczniom o specjalnych potrzebach edukacyjnych adekwatnego wsparcia, które będzie sprzyjało optymalizacji ich rozwoju i żywo jesteśmy zainteresowani rozwiązaniami proponowanymi w tym zakresie. Popieramy fakt uwzględnienia w ww. projekcie rozporządzenia wagi subwencji oświatowej na pomoc psychologiczno-pedagogiczną dla dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym (treść pkt. 4 Uzasadnienia). Wartość wagi ma wynosić 0,034. Popieramy również propozycję zwiększenia wagi subwencji oświatowej na pomoc psychologiczno-pedagogiczną dla uczniów szkoły podstawowej i ogólnokształcącej szkoły muzycznej I stopnia dla dzieci i młodzieży do wartości 0,053, tj. wzrost o 112% (dotychczasowa waga P₅₇ o wartości 0,025).

W pełni uzasadniony jest także postulat wprowadzenia wskaźników zwiększających liczbę dzieci w wychowaniu przedszkolnym i uczniów szkół przy uwzględnieniu określonych rodzajów niepełnosprawności (pkt. 4 Uzasadnienia):

a) w zakresie dzieci w wychowaniu przedszkolnym:

- z niepełnosprawnościami sprzężonymi – 7%,
- z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera– 16%,
- z niepełnosprawnością ruchową, w tym z afazją– 7%,

b) w zakresie uczniów szkół:

- z niepełnosprawnościami sprzężonymi – 11%,
- z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera– 25%, -
- z niepełnosprawnością ruchową, w tym z afazją– 8%,
- zagrożonych niedostosowaniem społecznym – 5%.

Mamy jednak wątpliwości dotyczące przypisanego tym rodzajom niepełnosprawności i/lub zaburzeń rozwojowy i/lub zaburzeń funkcjonalnych wskaźnika wagi subwencji oświatowej. W Uzasadnieniu stanowiącym załącznik do projektu rozporządzenia zapisano co następuje – cytujemy: „zmiana finansowania uczniów z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera i z niepełnosprawnościami sprzężonymi:

a) w oddziałach integracyjnych finansowanie pozostaje bez zmian,

b) w oddziałach specjalnych proponuje się zwiększenie wagi z 9,5 do 10 (zwiększenie objemie ok. 59 tys. uczniów),

c) w przypadku uczniów z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera, i z niepełnosprawnościami sprzężonymi w pozostałych typach oddziałów (oddziały inne niż integracyjne i specjalne) proponuje się odejście od finansowania uczniów posiadających orzeczenie i uzależnienie ich finansowania od sumy liczby godzin wsparcia.”

Propozycję finansowania uczniów, o których mowa w punkcie c) wyjaśniono w dalszej części Uzasadnienia w taki oto sposób: „Nowy model finansowania zakłada, to że jeżeli uczeń z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera, lub niepełnosprawnościami sprzężonymi:

- 1) nie otrzymuje żadnego wsparcia – nie zostanie na niego naliczona kwota potrzeb oświatowych;
- 2) otrzymuje do 2 godzin wsparcia włącznie – zostanie naliczona waga o wartości 1,5, tj. kwota ok. 14 tys. zł (wystarczy to na sfinansowanie od 2–3 godzin);
- 3) otrzymuje od 2 do 5 godzin wsparcia włącznie – zostanie naliczona waga o wartości 3,6, tj. kwota ok. 34 tys. zł (wystarczy to na sfinansowanie od 5–7 godzin);
- 4) otrzymuje od 5 do 10 godzin wsparcia włącznie – zostanie naliczona waga o wartości 7,1, tj. kwota ok. 67 tys. zł (wystarczy to na sfinansowanie od 10–14 godzin);
- 5) otrzymuje ponad 10 godzin wsparcia – zostanie naliczona waga o wartości 9,5, tj. kwota ok. 90 tys. zł (wystarczy to na sfinansowanie od 13–18 godzin)”.

Takie zróżnicowanie nie jest całkowicie niezasadne. Mogłoby ono mieć rację bytu wówczas, gdy poziom funkcjonowania dziecka/ucznia, jego (nie)samodzielność, zapotrzebowanie na wsparcie będzie dopasowane do typu placówki (specjalna, integracyjna, inkluzyjna). Tymczasem w naszej rzeczywistości tak się nie dzieje. Nadal daje znać o sobie niedopasowanie. W placówkach ogólnodostępnych funkcjonują dzieci/uczniowie, którzy wymagaliby bardziej specjalistycznego wsparcia, które mogą im zapewnić placówki specjalne, jak i w placówkach specjalnych można napotkać dzieci/uczniów, którzy z powodzeniem poradziłoby sobie w placówkach o charakterze integracyjnym/inkluzyjnym.

Niepokój wywołuje także identyczne traktowanie kategorii dzieci/uczniów z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera (szczególnie z zespołem Aspergera) z kategorią dzieci/uczniów z niepełnosprawnościami sprzężonymi. Zrozumiałe jest przecież, że dziecko/uczeń z niepełnosprawnością wzrokową w postaci niewidzenia od urodzenia sprzężoną z niepełnosprawnością ruchową posiada nie tylko specyficzne i specjalne, ale również generalnie bardziej spotęgowane potrzeby edukacyjne niż dziecko/uczeń z zespołem Aspergera.

Nasze wątpliwości dotyczą też następujących propozycji wag subwencji oświatowej:

1. Waga $P_5 = 1,400$ - dla uczniów lub słuchaczy z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim, niedostosowanych społecznie, zagrożonych niedostosowaniem społecznym (na podstawie orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego) oraz dla

uczniów lub słuchaczy szkół podstawowych specjalnych i szkół ponadpodstawowych specjalnych w młodzieżowych ośrodkach wychowawczych – wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy, którzy nie posiadają orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego – N_{5,i}.

Chodzi o identyczną wagę dla uczniów z lekkim stopniem niepełnosprawności intelektualnej, uczniów już zdiagnozowanych jako niedostosowani społecznie oraz uczniów z ryzyka niedostosowania społecznego, tj. zagrożonych niedostosowaniem społecznym. Taka sytuacja może spowodować wzrost liczby uczniów z ryzyka niedostosowania społecznego.

2. Waga **P₇**= 3,600 - dla uczniów lub słuchaczy niesłyszących, słabosłyszących, z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym (na podstawie orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego)– N_{7,i}.

W naszej opinii nie do pomyślenia jest sytuacja tożsamego traktowania potrzeb rozwojowych i edukacyjnych uczniów lub słuchaczy niesłyszących, słabosłyszących posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego z uczniami, słuchaczami posiadającymi orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego z racji niepełnosprawności intelektualnej w stopniu umiarkowanym i znacznym.

3. Waga **P₈**= 9,500 - dla dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu głębokim objętych zajęciami rewalidacyjno-wychowawczymi organizowanymi w przedszkolach, oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych, innych formach wychowania przedszkolnego, specjalnych ośrodkach szkolno-wychowawczych, specjalnych ośrodkach wychowawczych, szkołach i poradniach psychologiczno-pedagogicznych (na podstawie orzeczeń o potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych) oraz dla uczniów lub słuchaczy z niepełnosprawnościami sprzężonymi lub z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera (na podstawie orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego), w oddziałach integracyjnych w szkołach podstawowych i szkołach ponadpodstawowych – N_{8,i}.

W danej wadze ponownie pojawia się brak uwzględnienia specyfiki potrzeb rozwojowo-edukacyjnych dzieci/uczniów należących do zróżnicowanych kategorii niepełnosprawności, np.: dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną

w stopniu głębokim, uczniów lub słuchaczy z niepełnosprawnościami sprzężonymi lub z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera.

4. Waga **P₉**= 10,000 - dla uczniów lub słuchaczy z niepełnosprawnościami sprzężonymi lub z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera (na podstawie orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego), w oddziałach specjalnych w szkołach podstawowych i szkołach ponadpodstawowych- N_{9,i},

waga **P₁₀**= 9,500 - dla uczniów lub słuchaczy z niepełnosprawnościami sprzężonymi lub z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera (na podstawie orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego), w szkołach podstawowych i szkołach ponadpodstawowych w oddziałach innych niż oddziały integracyjne i specjalne, dla których liczba godzin wsparcia jest większa niż 10 godzin - N_{10,i},

jak również waga: **P₁₁**= 7,100 - dla uczniów lub słuchaczy z niepełnosprawnościami sprzężonymi lub z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera (na podstawie orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego), w szkołach podstawowych i szkołach ponadpodstawowych w oddziałach innych niż oddziały integracyjne i specjalne, dla których liczba godzin wsparcia jest większa niż 5 godzin i mniejsza lub równa 10 godzin - N_{11,i}.

Przywołane propozycje można jednoznacznie odczytać jako nieidentyczne traktowanie potrzeb rozwojowo-edukacyjnych tych samych kategorii dzieci i młodzieży, ale kształcących się w różnych placówkach edukacyjnych: specjalne, integracyjne, ogólnodostępne. Nadmienimy, że propozycje wagi uzależnione od ilości godzin wsparcia w szkolnictwie ogólnodostępnym dla uczniów lub słuchaczy z niepełnosprawnościami sprzężonymi lub z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera (na podstawie orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego) w szkołach podstawowych i szkołach ponadpodstawowych w oddziałach innych niż oddziały integracyjne i specjalne ulegają sukcesywnemu pomniejszeniu od 3,600 do 1,500. Takie podejście jeszcze bardziej potęguje nasze wątpliwości dotyczące przypisania danych wag zasadniczo do systemu szkolnictwa inkluzyjnego.

Dostrzegamy ponadto treść § 1.2. tekstu analizowanego projektu rozporządzenia: „Ileć w rozporządzeniu jest mowa o:” podpunkt 7: „dzieciach i młodzieży lub uczniach i słuchaczach z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim, umiarkowanym, znacznym lub głębokim - rozumie się przez to dzieci i młodzież lub

uczniów i słuchaczy posiadających odpowiednio orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego albo o potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych, stwierdzające niepełnosprawność intelektualną w stopniu lekkim, umiarkowanym, znacznym lub głębokim albo upośledzenie umysłowe w stopniu lekkim, umiarkowanym, znacznym lub głębokim”, tj. treść zawierającą stygmatyzującą terminologię i to w projekcie rozporządzenia, które ma obowiązywać od dnia 1 stycznia 2025 roku. Chociaż rozumiemy, że może to być powiązane z orzeczeniami o niepełnosprawności wydanymi przed zmianą terminologii niosącej stygmat naznaczania na terminologię posiadającą bardziej humanistyczny i bardziej podmiotowy wydźwięk.

Przewodnicząca

Komitetu Nauk Pedagogicznych PAN

/-/ Prof. Agnieszka Cybal-Michalska

Członkinie i Członkowie Sekcji Pedagogiki Specjalnej KNP PAN:

prof. dr hab. Marzenna Zaorska – przewodnicząca
prof. dr hab. Zenon Gajdzica – z-ca przewodniczącej
prof. dr hab. Andrzej Twardowski
dr hab., prof. UJK Krystyna Bartóg
dr hab., prof. UMCS Stanisława Byra
dr hab., prof. UZ Zdzisława Janiszewska-Nieścioruk
dr hab., prof. ASP Ewa M. Kulesza
dr hab., prof. APS Barbara Marcinkowska
dr hab., prof. UJK Katarzyna Parys
dr hab., prof. USz Irena Ramik-Mażewska